

NORME ȘI VALORI ÎN CONTEXTUL CONDUITEI SOCIALE

Conf. univ. dr. Valeriu FÎRȚALĂ

Universitatea din București, România

valeriu.firtala@unibuc.ro

ABSTRACT: Norms and values in the context of social conduct.

In the complex process of forming and shaping choices regarding social conduct, a multitude of factors interact, the result of their interaction determining the specificity of prioritizations and decisions in everyday conduct. The processes of learning, assimilation and application of the principles contained in norms and values determine the specificity of individual social conduct, but also the societal specificity.

Keywords: *social values, norms, integration, social balance, social conduct.*

Procesele de formare și manifestare a conduitei sociale conțin sisteme complexe de interacțiune a motivațiilor, mecanismelor învățate și a judecăților de valoare contextuale. Modul de interacțiune al acestora și rezultanta decizională cunosc particularități individuale ale conduitei sociale, având la bază prioritizări ale unor valori, imperative ale unor norme, oportunități sau specificul contextului social. Judecățile de valoare care ierarhizează diferit norme și valori¹ cunosc particularități și adaptări la dinamica vieții sociale.

“Conduita socială individuală și ansamblul relațiilor interumane în cadrul societății presupun o permanentă interacțiune a diferitelor norme (sociale, juridice, religioase, morale), care sunt adevărate mecanisme de programare a comportamentului uman. De regulă, prin efectul lor con-

1 Ioan-Gheorghe Rotaru, “Moral Values and Human Values: Support for Sustainable Societal Development”, In: Chivu, L., Ioan-Franc, V., Georgescu, G., De Los Ríos Carmenado, I., Andrei, J.V. (eds.) *Europe in the New World Economy: Opportunities and Challenges*. ESPERA 2023. *Springer Proceedings in Business and Economics*, Springer, Cham. 2024, pp. 301-318. https://doi.org/10.1007/978-3-031-71329-3_17 https://doi.org/10.1007/978-3-031-71329-3_17

strângător, normele sunt un factor de disconfort, de cele mai multe ori, ele fiind respectate în virtutea sancțiunii, care însoțește norma, sancțiunea fiind fie un factor de presiune psiho-socială anticipativă (indivizii respectând norma, de teamă de a nu fi sancționați), care modelează un anumit tip de comportament, fie un mecanism care se activează în cazul nerespectării dispoziției normei (situație în care sancțiunea intervine și ca factor de modelare a conduitei sociale a persoanei care a încălcat norma, dar și ca factor de exemplaritate, pentru cei care ar fi tentați să încalce prevederile acesteia)”¹. Factorii de presiune socio-juridică asupra conduitei umane sunt contextualizați individual, în funcție de particularitățile sistemelor de valori, care uneori se armonizează cu ierarhizarea normelor și cu sancțiunile acestora, alteori fiind însă repere de conduită diferite, decizia privind specificul conduitei sociale fiind bazată pe judecăți de valoare complexe și uneori dificile. În aceste condiții, este o misiune importantă pentru legiuitor, aceea de a găsi variante de conținut normativ eficient și funcțional. Astfel, imperativul devine necesitatea armonizării specificului normei (ca factor de modelare a conduitei sociale) cu specificul mecanismelor motivaționale, în contextul complexității sistemelor de valori.

Paradigma de conținut a sistemelor de valori presupune înțelegerea raportării la mecanismele de cunoaștere, învățare, asimilare și exercitare a imperativelor sau recomandărilor acestora privind conduita socială.

Referitor la valorile socio-religioase, actele normative reglementează concepte complementare privind libertatea conștiinței, gândirii și religiei², respectând deopotrivă atât diversitatea valorilor socio-religioase (protejate nediscriminatoriu, în context legal), cât și integralitatea exercitării acestor drepturi.

Complexitatea religiozității, ca formă de exercitare în conduita socială a libertății conștiinței, trebuie privită cel puțin prin prisma componentelor esențiale, legate de apartenență (identitate), credință (convingere spirituală), participare (adoptarea conduitei liturgice)³. Respectând diversitatea

1 Valeriu Firșală, Darie Cristea, „Social values, criminal risks, and security”, *Technium Social Sciences Journal*, vol. 51, 2023, p. 298.

2 Ioan-Gheorghe Rotaru, „Freedom of Religion, Always a Hot Issue”, *Jurnalul Libertății de Conștiință (Journal for Freedom of Conscience)*, Ioan-Gheorghe Rotaru, Dragoș Mușat (eds.), Editions IARSIC, Les Arsc, France, 2017, pp.545-550.

3 Darie Cristea, „Barometrul vieții religioase. Explicații metodologice, “key findings” și tendințe”, în *Revista de Științe Politice și Relații Internaționale*, vol.19, nr. 1, București, Edi-

sistemelor de valori, actele normative reglementează și ocrotesc elemente concrete de conceptualizare și exercitare efectivă a componentelor fundamentale ale conduitei socio-religioase: identitate, convingere spirituală și conduită liturgică, respectând astfel existența particularităților diversității socio-religioase în societate. Astfel, conținutul complet al exercitării libertății religioase vizează ansamblul elementelor componente menționate, reflectate în conținutul normelor juridice care reglementează aceste drepturi și libertăți.

“Libertatea religioasă, ca parte a libertății de conștiință, constituie componenta cea mai delicată și dificil de gestionat de către societăți și state. Explicația rezidă în specificul și complexitatea exprimării acesteia, prin prisma efectelor socio-juridice relevante și extinse pe care le conține, având consecințe majore privind ordinea socială, controlul social și specificul societal. În timp ce libertatea gândirii sau a susținerii unor opinii religioase (ca forme ale libertății de conștiință) sunt componente preponderent teoretice ale libertății de conștiință, exercitarea libertății religioase este componenta practică, aplicată, a libertății de conștiință, care generează relații sociale și raporturi juridice cu profunde implicații în istoria statelor. Exteriorizarea și exercitarea specificului dogmatic și liturgic al credințelor religioase, alinierea și disciplinarea conduitei sociale și a stilului de viață prin raportare la normele religioase, organizarea socio-juridică a cultelor religioase, implicarea acestora în procesul de învățământ, în asistența socială și asistența religioasă, constituie repere fundamentale în specificul societății unui stat, privind ordinea socială, controlul social, rata criminalității, dezvoltarea socio-economică.”⁴

Efortul de valorizare a complexității sistemelor de valori socio-religioase prin reglementări juridice este însoțit de multiple beneficii pentru societate, fiind o componentă esențială în configurarea echilibrului social.

Asimilarea și exercitarea valorilor socio-religioase în conduita socială depind de o multitudine de factori, preponderenți fiind mediul familial, sistemul educațional și contextul social. Cultivarea corectă a mecanismelor de înțelegere a conținutului normativ și a valorilor sociale, determină configurarea motivațională pentru o conduită prosocială. În mod deosebit, me-

tura Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale” Ion IC Brătianu”, 2022, p. 22.

4 Valeriu Firțală, „Considerații privind infracțiunea de împiedicare a exercitării libertății religioase”, în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, vol. 8, nr.1, Editions IARSIC, 2020, p.88.

canismele învățării formale, în cadrul sistemului de învățământ, pot genera înțelegere și respect pentru norme și valori sociale, atitudini sănătoase, corect configurate, în abordarea oricărui context social care determină o anumită conduită socială, fiind astfel asigurate atât bazele conduitei prosociale, cât și dezvoltarea socio-morală și economică la nivel individual și societal.

"Școala nu este importantă doar pentru noi ca oameni, ci și pentru că ajută la progresul societății, prin educarea membrilor săi care aduc forță de muncă individului prin noile informații dobândite în cadrul unei instituții de învățământ. Școala crește încrederea oamenilor și ne învață să facem și să menținem prietenii, ne ajută să învățăm să lucrăm împreună ca o echipă, care este fundamentul principal al oricărei societăți de succes. Fără școală, cunoștințele nu s-ar putea răspândi la fel de repede, iar accesul nostru la idei și oameni noi ar putea fi ușor îngreunat."⁵

În contextul contemporan al extinderii promovării neselective a sursei de informare, educația formală din sistemul de învățământ rămâne cadrul păstrării și învățării ansamblului de noțiuni care trec printr-un aparat critic de specialitate, existând astfel un filtru de specialitate care selectionează informația conținutului educațional.

Ansamblul actelor normative interne și internaționale care reglementează protecția și promovarea drepturilor copilului oferă cadrul socio-juridic pentru învățarea valorilor sociale, precum și a celor normative."Protecția copilului se bazează pe respectarea principiilor consacrate în Carta Națiunilor Unite, Convenția privind Drepturile Copilului, Constituția României, legislația specifică în domeniu, garantarea creării condițiilor de creștere, dezvoltare, și educația copilului."⁶ Asigurarea și garantarea unui cadru adecvat de educație și dezvoltare, atât în mediul familial, cât și în cel social și educațional⁷, constituie premisele formării conduitei prosociale, cu efecte pozitive atât la nivel individual, cât și societal.

5 Ioan-Gheorghe Rotaru, *Current Values of Education and Culture*, Proceedings of the 23rd International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities, United States, 2021, p. 88.

6 Monica Luminița Alexandru, "Impact of education and freedom of conscience on juvenile delinquency", *Journal for Freedom of Conscience*, vol.8, nr.1, Les Arcs, France, Editions IARSIC, 2020, p. 665.

7 Ioan-Gheorghe Rotaru, "Valences of Education", in *Proceedings of the 23th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 190-196.

Conduita socială cotidiană presupune existența unui permanent proces decizional, bazat pe alinierea la sisteme de valori și respectarea normelor juridice. Principiile de viață, formarea caracterului și modelarea conduitei sociale sunt rezultatul unui proces complex și permanent al învățării, care se reflectă ulterior în deciziile de conduită socială. Deosebit de importante sunt sursele învățării și calitatea informației asimilate, acestea configurând profilul conduitei sociale individuale și specificul societal.

Bibliografie:

- ALEXANDRU, Monica Luminița, "Impact of education and freedom of conscience on juvenile delinquency", în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, vol. 8, nr. 1, Les Arcs, France, Editions IARSIC, 2020.
- CRISTEA, Darie, "Barometrul vieții religioase. Explicații metodologice, "key findings" și tendințe", în *Revista de Științe Politice și Relații Internaționale*, vol.19, nr. 1, București, Editura Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale" Ion I C Brătianu", 2022.
- FÎRȚALĂ, Valeriu, "Considerații privind infracțiunea de împiedicare a exercitării libertății religioase", în *Jurnalul Libertății de Conștiință*, vol. 8, nr. 1, Les Arcs, France, Editions IARSIC, 2020.
- FÎRȚALĂ, Valeriu; CRISTEA, Darie, "Social values, criminal risks, and security", *Technium Social Sciences Journal*, vol. 51, 2023.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Current Values of Education and Culture", în *Proceedings of the 23th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 87-92.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Valences of Education", în *Proceedings of the 23th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 190-196.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Freedom of Religion, Always a Hot Issue", *Jurnalul Libertății de Conștiință (Journal for Freedom of Conscience)*, Ioan-Gheorghe Rotaru, Dragoș Mușat (eds.), Editions IARSIC, Les Arcs, France, 2017, pp.545-550.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, "Moral Values and Human Values: Support for Sustainable Societal Development", în: Chivu, L., Ioan-Franc, V.,

Georgescu, G., De Los Ríos Carmenado, I., Andrei, J.V. (eds.), *Europe in the New World Economy: Opportunities and Challenges*. ESPERA 2023. *Springer Proceedings in Business and Economics*, Springer, Cham. 2024, pp. 301-318. https://doi.org/10.1007/978-3-031-71329-3_17 https://doi.org/10.1007/978-3-031-71329-3_17